

*Het gaat om de
complete ervaring.
Ook de ellende.*

Marc

Marc Cornelissen beleeft zijn gelukkigste momenten als hij onherbergzame poolvlaktes kan doorkruisen bij 30 graden onder nul. Tegenwoordig gebruikt hij zijn drang naar avontuur om jongeren bewust te maken van de klimaatproblematiek, en geeft hij motivatietrainingen en managementlezingen. ‘Alles is een keuze.’

Marc Cornelissen (40) wandelt regelmatig over het strand met een of twee autobanden aan een touw om z'n middel. Bij voorkeur als het stevig regent en stormt. ‘Sleetje trekken’ noemt hij dat. Cornelissen is avonturier van beroep. En op een reis naar de Noordpool, waar je bij min 40 graden over opstuwende ijsvlaktes een loodzware slee voorttrekt, moet je je zo realistisch mogelijk voorbereiden.

Het poolreizen begon als een fysieke, mentale uitdaging tijdens zijn studententijd. Cornelissen werd definitief ‘gegrepen door poolkoorts’ en maakte van poolreizen zijn vak. Sindsdien leeft hij een jongensdroom. ‘Ik vond het daar meteen geweldig. Dan ga je zo ver noord, dat de zee bevriest. Zee-ijs, dat is het mooiste dat er is.’

Nu – zo'n vijftien jaar later – is hij bijna dertig keer in het Noord- en Zuidpoolgebied geweest: van Noord-Canada, Rusland, de Groenlandse ijskap en Spitsbergen tot Antarctica.

Maar hoezeer hij ook genoot van zijn tochten, Cornelissen wilde meer. Tegenwoordig avonturiert hij daarom met een missie. Voor wetenschappers plaatst hij weerstations en doet hij ijs- en sneeuwlaagmetingen. En vanuit zijn nieuwe bedrijf Icentials zet hij zich in voor duurzaamheid.

Waarom wil iemand naar de Noordpool?

‘Voor mij zit er alles in waar ik van geniet. De woeste natuur, die rauwheid, leven met de elementen. Je rekt aan het elastiekje van wat comfortabel is. Het is zo extreem, het is een bijna buitenaardse ervaring. De confrontatie met jezelf en de mensen met wie je reist, de intensiteit van het samenzijn is enorm. Ik geniet van de vrijheid, de eenvoud van het leven, de primaire dagelijkse cyclus. Ik houd van die oneindigheid, de horizon die nooit ophoudt. Die illustreert voor mij de tijdelijkheid van het leven, de bekrachtiging van het idee dat wat je doet de moeite waard moet zijn. En ik kan daar goed bij wegdromen. Het werkt verlichtend in je hoofd.’

Is het ook belangrijk dat slechts weinigen je voor zijn gegaan?

‘Ja, ik denk dat het heel menselijk is om iets te willen doen dat nog niet uitgekauwd is. En het gaat ook om de onzekerheid, om te gaan waar weinig mensen gaan. Een expeditie heeft een kop en staart, een doelstelling én onzekerheden. Een beetje vrijblijvend een gebied verkennen, dat is geen expeditie, dat is een reis.’

In 2000 besluit Cornelissen dat het avonturieren alleen niet genoeg is. Voor zijn gevoel is hij op zijn fysieke top, na samen met zijn teamgenoot Wilco van Rooijen een tocht van 2300 kilometer over Antarctica te hebben gemaakt. Heen lopend met ski's, terug met vliegers. De twee mannen komen totaal uitgemergeld terug.

Een magische ervaring, zegt hij, maar niet een waar hij per se overheen moet. ‘Op een gegeven moment heb je de noordpool bereikt, de zuidpool en dan denk je: hoeveel varianten wil ik verzinnen? Wat is de zin hiervan? Uit nieuwsgierigheid ging ik me verdiepen in het klimaatdebat. Als je maandenlang leeft in de poolgebieden, dan word je vanzelf geconfronteerd met de gevolgen van de veranderingen van het klimaat.’

Ik wilde weten: hoe bijzonder is dit, is het inderdaad zorgwekkend? Maar een probleem signaleren is niet voldoende, ik wilde ook iets bijdragen aan de oplossing.'

Cornelissen besluit 'de grenzen tussen wetenschap, natuurbescherming en het avonturieren te vervagen'. Hij wil uitwisseling en samenwerking. Vooral bij wetenschappers stuit hij aanvankelijk op weerstand. 'Die zeiden: data verzamelen dat is ons werk, dat kun jij helemaal niet.' Gelukkig ontmoet hij 'een hele open' Duitse onderzoeker die met hem wil werken en die zijn eigen netwerk enthousiast weet te krijgen.

Inmiddels initieert hij projecten om jongeren mee te laten denken over het klimaatprobleem en adviseert hij groene ondernemers. Samen met ijsproducent Ben & Jerry's bedacht hij het Climate Change College, waarbij een groep internationale studenten met Cornelissen meeding op expeditie naar de Noordpool en aan de hand van een collegereeks ideeën opstelde voor de reductie van CO₂-uitstoot. Ook was hij een van de mensen achter Noordpool FM, waarbij radiozender 3FM programma's over klimaat en duurzaamheid vanaf de pool uitzond.

Beschrijf eens een gemiddelde expeditiedag.

'Je staat op, smelt wat ijs om thee of koffie te maken en je eet een soort pap met granen, noten en chocola. Je eet vooral gevriesdroogde maaltijden, heel calorierijk allemaal, want je verbruikt zo 6.000 calorieën op een dag.

'Soms pak je wat sneeuw en wrijft die onder je broek op je huid, om je te 'wassen'. Om de dode huidcellen weg te halen en infecties te voorkomen. Je gaat ook enorm stinken. Dat is ook de intimiteit van zo'n project, samen liggen stinken in een tentje bij min dertig.

'Je loopt op ski's, met een touw om je middel trek je alles voort in een slee. Overdag leef je in de tunnel van je capuchon en in je hoofd. Je praat eigenlijk niet met elkaar. Je leidt de route of volgt de man voor je. Op de Zuidpool hoef je het terrein niet in de gaten te houden, dat is een soort ijstaart waar je overheen glijdt. Maar op de Noordpool moet je alerter zijn, ben je continu bezig met het gebied. De ijsdikte kan daar variëren van enkele meters tot een paar centimeters. 's Avonds heb je de mooie gesprekken in de tent, eten, thee erbij. Je doet nog wat communicatiedingen, en dan heel snel slapen.'

Al sinds je eerste poolexpeditie geef je ook lezingen en trainingen bij bedrijven. Wat vertel je zoal?

'Ik vertel geen tsjakka-verhaal. Ik laat eerlijk zien wat er misgaat in de voorbereiding, waarom mensen op het punt staan uit de expeditie te stappen, wat dat oplevert, hoe we omgaan met omstandigheden die ver buiten onze invloed liggen, als we bijvoorbeeld 113 kilometer afdrijven omdat er een zware storm heeft gestaan op het pakijns en je wordt van de koers afgeblazen.'

Staat jouw verhaal niet te ver af van de gemiddelde kantoorrealiteit?

'Nee. In het begin had ik de neiging om heel erg te zoeken naar de uitleg, wat het te maken had met de context van de luisteraars. Nu weet ik dat je dan de intelligentie van het publiek onderschat. Mensen pakken die analogie wel op, impliciet.'

*Bereid je voor op het ergste.
Maar ga uit van het goede.*

Heb je zelf als je voor zo'n groep pakken staat wel eens het idee: wat ben ik toch een mazzelaar dat ik hen niet ben?

'Jawel. Maar ik heb respect voor iedereen die iets doet waar hij goed in is, of van geniet. Ook als dat in een pak op een kantoor is, of juist geen carrière, maar zorgen voor je kinderen. Als het maar een keuze is. Maar als mensen niet kiezen, niet bewust, met tegenzin werken en dag in dag uit klagen, daar heb ik geen respect voor.'

Hoe zou je de gemiddelde poolreiziger omschrijven?

'Iemand die geniet van zijn vrijheid. Maar die ook weet dat het de moeite waard is om dingen af te maken. Dat moet je kunnen. Veel mensen doen iets zolang het leuk is. Een poolexpeditie is niet alleen maar leuk, dat zijn dit soort inspanningen gewoon niet altijd. Het plezier zit in de complete set van ervaringen. Ook in de ellende.'

Welke karaktereigenschappen moet je bezitten?

'Doorzettingsvermogen, prestatiedrang, discipline. Maar ook verbeelding. Het kan een monotone activiteit zijn, zeker op de Zuidpool waar het terrein redelijk veilig is. Je gebruikt je verbeelding om jezelf bezig te houden. Met spelletjes in je hoofd. Ik heb bijvoorbeeld al lopende een kookboek samengesteld, een dijkhuisje gekocht en verbouwd en allerlei bedrijfjes opgezet. Of je gaat mooie herinneringen langs.

'Verbeelding helpt je ook om je eindpunt voor ogen te houden. Ik heb dat heel sterk, dan kom ik in een soort trance en voel ik al bijna de emotie van het bereiken van dat eindpunt. Een ijkpunt houdt je op de been én het zorgt voor een spanningsboog: je werkt er naartoe, en als je het hebt bereikt dan is het geslaagd. Het is natuurlijk allemaal kunstmatig en zelfbedacht, maar je hebt het wel nodig.'

TELEMARK
SINNES

Op 14 maart 2005 – 81 graden noorderbreedte – kruipt Marc Cornelissen zijn tent uit om zijn behoefte te doen. Op korte afstand van het kamp trekt hij zijn broek naar beneden. De zon is fel, het vriest 37 graden. Wat een prachtige plek, denkt hij nog.

Tot hij een onbestemd gevoel krijgt. Hij voelt zich bekeken en kijkt om zich heen. Niks. Hij draait zich om. Zijn adem stokt en zijn hart slaat een slag over. Hij kijkt recht in de gitzwarte ogen van een enorme ijsbeer, op nog geen twee meter afstand. De blik van de beer zegt maar één ding: jij bent mijn lunch.

Cornelissen is kwaad, op zichzelf. Wie gaat er überhaupt naar de Arctische Oceaan? Welke onnozelaar brengt zichzelf in zo'n situatie? De adrenaline giert zo hard door zijn lijf dat hij bijna flauwvalt. Dit is het dan, nu ben ik prooi en dit is het einde, denkt hij. En praktischer: hoe pijnlijk gaat dit eigenlijk worden?

Heel even overweegt hij zich over te geven. Maar dan dringt de gedachte aan zijn dochter zich op. 'Ik ben een vader en ik moet naar huis!' Hij grijpt de schep die naast hem ligt. Met zijn linkerhand trekt hij zijn broek omhoog en hij doet een aanvallende stap, richting de beer. Zwaaiend met zijn schep schreeuwt hij: 'Go away, fuck off!' En in de hoop dat zijn teamgenoten hem horen: 'It's a polar bear, it's fucking eating me.'

Het duurt alles bij elkaar misschien een paar minuten, maar Cornelissen beleeft het per nanoseconde. 'Hoe kijkt-ie, welke route kan ik nemen, ligt er nog iets groters dan een schep?' Ik mag hem niet raken, dan ervaart hij het gebrek aan kracht, denkt Cornelissen nog.

De beer volgt hem op de voet. Zijn maaiende slagen met de schep als een bokser ontwijkend. Eenmaal richt hij zich op, hij is koppen groter.

Dan verschijnt teamgenoot Petter Nyquist, met geweer. De beer houdt in, maar hij gaat er niet vandoor 'Shoot it!' roept Cornelissen. De Noor schiet, maar mist. De beer kijkt verward, maar nog altijd vastberaden. Pas als ook een derde teamgenoot verschijnt, gaat de beer er grommend en gefrustreerd vandoor. Zodra de beer definitief achter een ijsberg verdwijnt, barst Cornelissen in tranen uit. Hij heeft een doodstrijd overleefd.

Ben je sindsdien banger geworden?

'Gelukkig niet. Maar ik ben realistisch, je bent kwetsbaar in de wildernis. Het terrein is overigens een groter gevaar dan de ijsberen. Je maakt wel eens doorsteken op heel vers ijs. Soms breiden de haarscheurtjes zich uit en zie je de witte rijpbloemen nat worden, dan weet je: het is poreus, hier moet ik weg!'

Ben je er wel eens doorgezakt?

'Gelukkig alleen met mijn benen. Mijn maatje heeft me er uit getrokken. Dan moet je meteen je pak uit, je binnenschoenen, alles. Want als je nat bent gaat je huid bevriezen en dan heb je een probleem.

Er vallen weinig doden bij dit soort expedities, maar een nat pak halen en daarna zelf je tent moeten opzetten en je brander aansteken en droge kleren pakken, dat is niet iedereen gelukt, daar zijn helaas wel doden bij gevallen.

‘Mijn ergste letsels zijn vriesblaren als bloemkolen achter mijn oren. Die ook nog eens openbarsten en gingen ontsteken. Dat is allesbehalve fijn, maar het is overkomelijk.’

Voelt min 50 graden zo ondraaglijk als het klinkt?

‘Soms voel je echte kou, ook van binnen. Dan ben je kwetsbaar. Je verkramp, je kaken verstrakken en je voelt een milde apathie. Dan is het heel fijn als de ander de tent opzet en zegt: ga naar binnen, ik steek de brander aan. Maar je voelt je zelden zo. Meestal ben je zo actief, dat het eigenlijk best comfortabel is.’

‘De Nederlandse kou vind ik minder goed te hebben. Die is vochtig. Daar is het een droge vrieskou, dat voelt anders. Maar als-ie naar de min 30 gaat, of erover, dan is het wel écht koud, op het agressieve af. Al je gezichtshaar bevriest. Rond je gezicht heb je een bontcapuchon, die lucht vasthoudt, dat creëert een soort microklimaat.’

Cornelissen laat foto's zien op zijn laptop. Hij is net terug van een weekje Spitsbergen met zijn vrouw en dochtertje Jill (9), die voor het eerst mee waren naar 'zijn domein'. In het scherm verschijnt een foto van een klein meisje, ingepakt in een pooljas met ijspegels aan de bontpunten van haar reuzencapuchon. ‘Jill vond het geweldig. De gevoelstemperatuur was min 52 graden, maar ze had geen moeite met de kou.’

Kun je jouw vak wel combineren met vaderschap en een relatie?

‘Het is lastig. Je bent vaak lang weg. Mijn dochter heeft ook een leeftijd gehad dat ik bewust korte projecten deed. Als ik dan langer dan een week weg was, werd het een drama. Dan miste ze mij, maar ik haar ook. Ze veranderde toen zo snel, dat wilde ik niet missen. Dan maar even geen wereldrecords breken.’

En je vrouw, was zij vanaf het begin vol begrip en ondersteuning?

Toen ze me leerde kennen wist ze wat ik deed. (lachend) Dus je zou kunnen zeggen: het zat bij de voorwaarden. Maar natuurlijk levert het van tijd tot tijd botsingen op. Want als ik niet weg ben, ben ik vaak bezig met voorbereiden. Dan ben ik afgeleid, onrustig. En voor mij komt na zo'n hectische tijd de beloning: je gaat. Maar wat je thuis achterlaat... De wervelwind is weg en zij blijft thuis en hoopt elke avond op een bericht dat het weer goed is gegaan.’

Hoe houd je contact tijdens een expeditie?

‘Het expeditieteam heeft contact met een basiskamp. Als ze 48 uur niets van ons gehoord hebben zetten ze een reddingsactie in gang, daar stel je procedures over op. Zij houden het thuisfront op de hoogte.’

‘Tegenwoordig kan je ook met de satelliettelefoon naar huis bellen. Maar dat moet je wel doseren. Je bent in zulke andere werelden. Het zijn maar een paar korte woorden, even elkaars stem horen.’

Contact kan ook link zijn, ik heb een project meegemaakt in de woestijn, met een van de eerste satelliettelefoons. ‘Ha, ik kan m'n moeder bellen’, ging het dan en dat doe je dan ook. Maar dat doet veel af aan de ervaring. Natuurlijk wil je je dochter horen, maar het gaat heel erg om willen zijn waar je bent. Ik kan ontzettend uitkijken naar de dag dat ik weer thuis ben, maar op dat moment leef ik op de noordpool, dat is heel belangrijk.’

Heeft je vrouw nooit gezegd: is het niet een keer klaar?

‘Hoe intensief kun je een jaar maken, hoe vaak ben je weg? Daar hebben we zeker veel over gepraat. Gelukkig heb ik dat nooit als een beknotting van mijn vrijheid ervaren. Zoiets doe je in overleg, omdat je je relatie in stand wilt houden. Daar ben ik altijd heel waakzaam voor geweest. Want als je ontheemd raakt, alleen maar reist en eigenlijk voortdurend los bent, dan moet je geen relatie hebben. Ik ken wel mensen die zo zijn. Die leven alleen voor de expeditie en worstelen met het dagelijks leven.’

Jij niet?

‘Ik zie mijn leven als rond. Misschien is dat mijn geheim. Ik geniet overal van. Van de voorbereiding, de lezingen, het trainen. Het is niet: het is allemaal ballast en uiteindelijk wil ik gewoon die Noordpool op. Ik geniet van het alledaagse. Ik kijk er zelfs naar uit als ik op de pool ben. Met mijn vrouw en dochttertje thuis zijn, naar de film, een terrasje in Maastricht met een vriend. Ik ben een levensgenieter. Maar ik weet dat er mensen zijn die het niet kunnen. Die kunnen na een expeditie niet terug naar het normale leven.’

Eind maart vertrekt Cornelissen weer naar de eeuwige winter, in Noord-Canada. Zoals vroeger, puur voor het avontuur. ‘Een fascinerende route van ongeveer 300 kilometer door een heel gevarieerd gebied van zee-ijs, brede valleien, ijskappen en gletsjers. Een tocht van een A naar B, met een aantal mooie onzekerheden erin. Daar doe je het voor.’